

tickému cíli tomuto v organizaci Junáků přistoupila i forma tajného spolčení ve směrech výše naznačených, jsou bezpochybně dány všechny složky, aby se členství jednotlivce v ní podřadilo v mezích daných v tomto případě obžalobou a rozsudkem první stolice objektivně aspoň skutkové podstatě přečinu podle § 17 zák. na ochr. rep.

Ve směru subjektivním popírá stěžovatel svoje vědomí o povaze organizace jen na podkladě tvrzení, že mu bylo známo, že bylo o povolení tohoto spolku řádně zakročeno a že do stanovené lhůty nedošlo rozhodnutí, že by ustavení tohoto spolku nebylo vzato na vědomí. Důvody, pro které bylo na bezvýznamnost této okolnosti poukázáno výše ve směru objektivním, platí i pro posouzení vědomí obžalovaného o povaze Junáctva. Rozsudek o obžalovaném spolu s ostatními zjišťuje, že byl významným členem NOF. a on sám přiznává i ve zmáteční stížnosti, že byl v organizaci Junáků v P. činným; za tohoto stavu věci nemohla mu zůstatí utajena ta stránka povahy organizace, pro kterou je posouzena za spolčení tajné, s cílem v § 17 zák. na ochr. rep. vytčeným. Není třeba zkoumati, zda organizace p-ská k uskutečnění těch cílů sama též něco podnikla, neboť nutno vycházeti z posuzování celkového rázu Junáctva, jak hned na začátku důvodů bylo zdůrazněno; s tohoto hlediska ani stěžovatel nedokazuje pro svoji nevědomost nic více, než co již výše bylo vyvráceno.

Čís. 5163.

Rozlišující znaky zločinu podle § 2 a přečinu podle § 17 zák. na ochr. rep.

Jde-li o totéž spolčení mající na zřeteli ohrožení týchž právních statků jak násilím tak i prostředky nenásilnými, je vyloučena konkurence zločinu podle § 2 zák. s přečinem podle § 17 zák. na ochr. rep.

Náležitosti skutkové podstaty zločinu podle § 2 zák. na ochr. rep.

Organisace Junáků N. O. F. je povahy tajné po rozumu § 17 zák. na ochr. rep.

Cílem Národní obce fašistické je zvrácení demokraticko-republikánské státní formy a zavedení fašistické diktatury, jež je svou monokratickou povahou v naprostém rozporu s ústavně stanovenou státní formou našeho státu.

K náležitostem skutkové podstaty přečinu podle § 17 zák. na ochr. rep. Stačí přistoupení k tajné organizaci a znalost jejího účelu; není třeba vlastní jednotlivcovy činnosti podvratné.

(Rozh. ze dne 18. prosince 1934, Zm I 1054/34.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací po ústním líčení zmáteční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Plzni ze dne 20. dubna 1934, jímž bylo 17 obžalovaných zproštěno podle § 259 čís. 2 tr. ř. z obžaloby pro zločin přípravy úkladů podle § 2 zákona na ochranu republiky, titíž obžalovaní, vyjmouc obžalovaného

Vlastimila B-a, a dalších 40 obžalovaných z obžaloby pro přečin podle § 17 čís. 1 zákona na ochranu republiky, obžalovaný Vlastimil B. pak, byv obžalován pro zločin podle § 2 cit. zákona, byl uznán vinným přečinem podle § 17 čís. 1 zákona na ochranu republiky, vyhověl, pokud čelila proti odsouzení obžalovaného Vlastimila B-a pro přečin podle § 17 čís. 1 zák. na ochr. rep., rozsudek nalézacího soudu v tomto bodě zrušil ve výroku o kvalifikaci trestného činu a tento kvalifikoval za zločin přípravy úkladů podle § 2 al. 1 zák. na ochr. rep., spáchaný tak, že se obžalovaný Vlastimil B. před 16. lednem 1933 v P. spolčil s neznámými osobami k úkladům o republiku. Zmateční stížnosti dále vyhověl potud, že rozsudek nalézacího soudu zrušil ohledně všech ostatních obžalovaných vyjmouc Vlastimila B-a a Jana K-a, a to pokud jde o přečin podle § 17 č. 1 zák. na ochr. rep. a věc vrátil soudu prvé tolice, by ji ohledně ostatních 55 obžalovaných ve směru tohoto přečinu znovu projednal a rozhodl. V ostatních směrech zmateční stížnost zamítl.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost napadá rozsudek nalézacího soudu ve všech směrech, uplatňujíc proti jeho osvobozující části důvody zmatečnosti podle § 281 čís. 5, 9 a) tr. ř., proti části, ve které byl obžalovaný Vlastimil B. uznán vinným přečinem podle § 17 čís. 1 zák. na ochr. rep., věcně důvod zmatečnosti podle § 281 čís. 10 tr. ř. Jejím vyřízení jest předeslati toto:

Zločin podle § 2 al. 1, 2 zák. na ochr. rep. a přečin podle § 17 cit. zák. shodují se v podstatě v tom, že chrání tytéž právní statky zaručené ústavou Československé republiky, jež jsou v obou ustanoveních — po případě pro § 2 v § 1 cit. zák. vypočteny; z nich přichází v tomto případě v úvahu demokraticko-republikánská forma státu. Ochrana ta směřuje v obou případech především proti spolčování se jednotlivců k tomu účelu, by ony právní statky byly ohroženy; rozdíl je mezi způsobem a intenzitou prostředků, jichž se má podle záměru spolčovatelů k ohrožení oněch právních statků použít: v § 2 zák. je to násilí, v § 17 pak jiné prostředky, jež mohou naznačenému účelu sloužiti, zejména propaganda (viz rozh. č. 2750, 4745, 4846 a jiné Sb. n. s.). Z tohoto srovnání účelu obou ustanovení zákona je patrné, že jsou ve vzájemném poměru potud, že trestní represi za to, že při spolčení bylo použito též méně intenzivních prostředků k ohrožení těchže právních statků vedle násilí, nutno považovati za vyčerpanou ve skutkové podstatě přísnějšího trestného činu podle § 2 zák. na ochr. rep. a že je v takových případech, kde jde o totéž spolčení mající na zřeteli ohrožení těchže právních statků jak násilím tak i prostředky nenásilnými, vyloučen souběh zločinu podle § 2 zák. s přečinem podle § 17 zák. Je proto zmateční stížnost pochybena, pokud se u prvých 17 obžalovaných shodně s obžalobou domáhá podřadění jejich členství v organizaci Junáků pod o b o j í ustanovení zákona. U těchto obžalovaných zkoumal tudíž nej-

vyšší soud oprávněnost zmateční stížnosti nejprve jen s hlediska zločinu přípravy úkladů podle § 2 zák. na ochr. rep.

Ve směru tohoto zločinu však nepostihuje zmateční stížnost, pokud jde o 16 prvých obžalovaných (vyjmouc Vlastimila B-a), svými vývody všechny složky jeho skutkové podstaty, jak by k úspěšnému provedení tohoto opravného prostředku v neprospěch obžalovaných bylo nezbytně nutno (§ 290 1. věta tr. ř.). Pro vinu každého jednotlivého pachatele ve směru tohoto zločinu se vyžaduje, by se o n spolčil k úkladům o republiku, t. j. a b y o n s á m m ě l z á m ě r ú k l a d n ý s p o l č i t i s e k p o k u s u o z m ě n u ú s t a v y r e p u b l i k y — v tomto případě pokud jde o demokraticko-republikánskou formu státu — a t o n á s i l í m (srov. r. č. 4799, 4915, 5006, 5040, 5045 sb. n. s.). To má zřetelně na paměti rozsudek nalézacího soudu, když uvádí, že i kdyby bylo prokázáno, že strana NOF v republice, zejména pak její organisace v Plzni měla ve svých zásadách něco závadného, protizákonného, muselo by se vždy zkoumati, zda ten který obžalovaný jako příslušník této organisace politické něco podniknul, co by bylo úkladem anebo přípravou k úkladům proti republice. Rozsudek vylučuje dokonce, že by nejen u obžalovaných, ale vůbec o plzeňské organisaci NOF bylo prokázáno, že se nějaký určitý úkladný podnik připravoval a že proti některému právnímu statku v § 1 zák. na ochr. rep. měl býti útok podniknut. Proti těmto posléz uvedeným závěrům zmateční stížnost brojí výtkou neúplnosti rozsudku, pokud totiž jde o to, by se zjistil řádným zhodnocením všech výsledků řízení a zejména posudku vojenských znalců program a cíl NOF, usilující o změnu ústavy republiky nahrazením demokraticko-republikánské formy diktaturou fašistickou, dovozuje aspoň náznakem těžé výtky též, že Národní obci fašistické jde o změnu násilnou a dochází k závěru, že je na základě uvedených skutečností prokázáno — správně řečeno, že lze prokázati, — že činnost NOF směřovala k úkladům o republiku. Přecházejíc však k posouzení účasti obžalovaných v NOF, resp. v organisaci Junáků v jejím rámci utvořené, uvádí zmateční stížnost pouze, že byli vynikajícími funkcionáři NOF, že je nepochybně, že znali program a cíle NOF, že dobrovolně pracovali v duchu a ve smyslu programu tohoto a že proto lze důvodně souditi, že se spolčili právě za účelem úkladů o republiku ve smyslu § 2 zák. na ochr. rep. Ačkoli tudíž zmateční stížnost zcela určitě a správně rozlišuje při výtkách odnášejících se k NOF mezi programem (cílem) a prostředky k jeho uskutečnění, nedokazuje při obžalovaných nic, z čeho by se u nich dalo důvodně souditi nejen na spolčení k uskutečnění programového cíle NOF, jak jej zmateční stížnost v předchozím odstavci dovozovala, t. j. na spolčení ku zvrácení demokraticko-republikánské formy státu a nahrazení ji fašistickou diktaturou, což je o sobě jen podstatou přečinu podle § 17 zák. na ochr. rep., ale i na další složku zločinu podle § 2 zák., totiž na vlastní záměr obžalovaných spolčiti se k ohrožení tohoto ústavního statku právě cestou násilnou. Příprava úkladů o republiku v organisaci místně i počtem členů značně široké, jako je NOF i jako byla též organisace Junáků — bývá podle zkušenosti vedením pro svoji

povahu i před členstvem utajována; nelze proto v pouhém poukazu zmateční stížnosti na bezpochybnou znalost programu a cílů NOF u obžalovaných shledati dostatečný základ pro dovodění jejich záměru úkladného, byť i byli podle jejího tvrzení, ostatně nijak blíže nedoličeného, vynikajícími funkcionáři NOF. Význam této okolnosti je pak zcela setřen tím, co bez námítky se strany zmateční stížnosti zjišťuje rozsudek dále, že nikdo nepotvrdil, a není také v písemnostech spisových uvedeno, že někdo z obžalovaných nějakou podvratnou činnost proti republice prováděl; tento posléz uvedený důvod platí též zejména o znaleckém nálezu a posudku, na nějž se klade ve zmateční stížnosti největší váha. Možnost opačného zjištění sesilovala by jistě význam tvrzeného vědomí obžalovaných o programovém cíli strany též pro otázku jejich záměru k jeho násilnému uskutečnění, avšak v tom směru zmateční stížnost nic neuviedla. V uvedené nezbytné složce zločinu podle § 2 zák. na ochr. rep. zůstala tudíž zmateční stížnost neprovedena, pokud jde o posouzení členství 16 prvých obžalovaných — vyjmouc Vlastimila B-a — v organisaci Junáků jako takové a byla proto v tomto bodě zamítnuta.

Jinak je zmateční stížnost veřejného obžalobce — s jedinou výjimkou u obžalovaného K-a — odůvodněna. Rozsudek nalézacího soudu je především zmatečný v tom, že posoudil mylně zjištěnou činnost obžalovaného Vlastimila B-a za přečin sdružování státu nepřátelského podle § 17 čis. 1 zák. na ochr. rep. namísto zločinu podle § 2 cit. zák. Rozsudek zjistil ze sdělení tohoto obžalovaného v dopise vůdci Fašistů Rudolfu Gajdovi ze 16. ledna 1933, tedy po úředním rozpuštění Junáků, že měl tento obžalovaný k dispozici určitý počet lidí (40—60) pro vůdce NOF Rudolfa Gajdu. Soud prvé stolice má za to, že to bylo zajisté k účelům volebním. Tento závěr nalézacího soudu, učiněný zřejmě ze zjištěného obsahu dopisu samého obžalovaného, nejvyšší soud na základě příslušných výtek zmateční stížnosti doplňuje a mění podle zjištěného znění dopisu v ten rozum, že obžalovaný Vlastimil B. ve spolčení s těmito lidmi, s nimiž se každý týden scházel a jež poznačil za pravé vojáky Gajdovy, chtěl bojovati o to, aby vůdce NOF Rudolf Gajda »zasedl tam, kde ho každý poctivý Fašista chce mít, aby se stal vyvolencem národa a pokračovatelem slavné české tradice«. Poněvadž se tu obžalovaný zřetelně dovolává programového cíle NOF, jímž, jak je obecně známo, usiluje se o změnu demokraticko-republikánské formy státní ve fašistickou diktaturu v čele s vůdcem NOF, je zřejmo, že spolčení obžalovaného B-a s nezjištěnými 40—60 lidmi směřovalo podle jeho záměru ku zvrácení ústavou zaručené demokraticko-republikánské státní formy. Poznačil-li pak sám obžalovaný tyto lidi za pravé vojáky vůdce své strany, kterého chce s jejich pomocí dosaditi na vedoucí místo ve státě — ve smyslu diktatorské tendence NOF — je dán v těchto jeho viastních slovech bezpečný základ pro úsudek, že tomuto spolčení »pravých vojáků« vůdcových nešlo o to, pracovati o dosažení vytčeného protiústavního cíle jen prostředky propagandy a pod., jež by naplňovaly pojem »podvrácení« podle § 17 zák., ale že do záměrů jejich bylo pojata k uskutečnění vytčeného cíle i n á s i l í povahy vojenské. Že nešlo obžalova-

němu snad jen o nějakou frázi, dosvědčuje odůvodnění této jeho charakteristiky zmíněného spolčení, že se scházejí každý týden bez pozvání, aby vyslechli referát obžalovaného; je tím zřetelně naznačena jejich oddanost a zanícení pro vytčený cíl a též poslušnost k obžalovanému jako zřejmému vůdci tohoto spolčení, tudíž vlastnosti především požadované po vojácích, určených k tomu, aby uplatněním hmotných sil uskutečnili určitý program. Nutno tedy již z prohlášení obžalovaného dovoditi všechny složky zločinu podle § 2 al. 1 zák. na ochr. rep., jímž byl proto jeho čin u vyhovění zmateční stížnosti veřejného obžalobce kvalifikován, aniž bylo třeba rozsudek v tomto směru zrušovati. Poněvadž pak i tato jeho činnost se nesla k uskutečnění cíle vytčeného NOF v rámci její organizace, je jeho odsouzením vyčerpána i jeho případná další účast v organizaci Junáků, vedené tímže programovým cílem, ať již by šlo o zločin podle § 2 zák., či jen o přečin podle § 17 cit. zák. Proto nebyl rozsudek u tohoto obžalovaného ve směru právě uvedeném zrušen k novému projednání věci v prvé stolici, neboť odsouzením a výměrou trestu podle § 2 zák. na ochr. rep. je celou obžalobu proti němu považovati za vyřízenou.

Pokud jde o zbývající část zmateční stížnosti proti všem ostatním 56 obžalovaným pro přečin podle § 17 zák. na ochr. rep., neshledal nejvyšší soud důvodů ke zrušení osvobozujícího rozsudku proti obžalovanému Janu K-ovi. Zároveň s touto trestní věcí byla totiž projednána u nejvyššího soudu trestní věc krajského soudu v Klatovech a to právě ku zmateční stížnosti téhož obžalovaného Jana K-a, jenž byl v ní rozsudkem ze 30. října 1933 uznán vinným přečinem podle § 17 zák. na ochr. rep., který spáchal členstvím v organizaci Junáků v letech 1931 a 1932. Tu šlo sice o členství v organizaci s-cké; než nejvyšší soud zamítl zmateční stížnost obžalovaného, která poukazovala mezi jiným k tomu, že obžalovaný byl členem jen v organizaci p-ské a že je za to stíhán krajským soudem v Plzni. Nejvyšší soud posuzuje členství v jednotlivých organizacích Junáků v jednotném rámci NOF a s tohoto hlediska nesejde pak na tom, ve které m í s t n í organizaci byl obžalovaný Jan K. členem. Proto zamítl zmateční stížnost K-ovu ve věci klatovské; ježto tím je Jan K. pravoplatně za členství v organizaci Junáků odsouzen, nemůže býti u krajského soudu v Plzni souzen znovu a nemůže nejvyšší soud dáti k tomu podnět zrušením osvobozujícího rozsudku, i když se tento zakládá na jiných důvodech. Proto nevyhověl zmateční stížnosti ohledně obžalovaného Jana K-a.

Co do všech ostatních 55 obžalovaných vyhověl nejvyšší soud ve směru přečinu podle § 17 zák. na ochr. rep. zmateční stížnosti veřejného obžalobce z těchto důvodů:

Je opodstatněn uplatněný důvod zmatečnosti podle § 281 čís. 9 a) tr. ř. pokud jde o to, by v rámci té části zmateční stížnosti, jež je po zákonu provedena, byla organizace Junáků posouzena jako tajná organizace, jejímž účelem je podvracet demokraticko-republikánskou formu státu. Nejvyšší soud vyslovuje závazně pro soud prvé stolice (§ 293 II. odst. tr. ř.) právní náhled, že organizace Junáků má povahu tajnou,

jak její právní podstatu stanoví § 17 zák. na ochr. rep. Dovojuje to podle § 283 čís. 3 tr. ř. především ze skutkového zjištění soudu první stolice, jenž vzhledem k dobrozdání znaleckému a na základě organizačního řádu Junáctva má za prokázáno, že organizace Junáků byla řízena — jak se soud první stolice vyjádřil — správněji: měla být řízena podle předpisů obdobných vojenským a že měli být členové Junáctva v tomto směru poučováni. Nejvyššímu soudu je po přezkoumání povahy organizace Junáků v opětovně již zmíněném případě klatovském — zjeměna když již dříve pod č. j. Zm I 555/33 Nejvyšší soud potvrdil jiný odsuzující rozsudek klatovského krajského soudu stejného obsahu, pokud jde o povahu Junáctva podle § 17 zák. na ochr. rep. — notorické, že NOF, v jejímž rámci organizace Junáků byla zřízena, nesouhlasila s nynější československou vládní formou a že bylo jejím úmyslem dosadit vládu fašistickou. K tomu jí měly dopomoci oddíly Junáctva vojensky organizované, které se mohly podle své povahy pokusit o zvrácení dosavadní demokraticko-republikánské formy státní a docílit úspěchu časově i prostorově omezeného. Je jisto, že vláda a úřady našeho demokraticko-republikánského státu nemohly by strpět existenci organizace vojenské povahy v rámci takové politické strany, která veřejně hlásá a již svým názvem NOF to zdůrazňuje, že je jejím cílem zvrácení demokraticko-republikánské státní formy a zavedení fašistické diktatury, která je svojí monokratickou povahou v naprostém rozporu se státní formou našeho státu ústavně stanovenou. Tento její programový cíl je obecně známý a nemusí být dokazován. Aby tak normovaná organizace mohla být založena a úřadům ohlášena, bylo nutno zatajit před úřady tuto stránku její organizace a činnosti; proto již s tohoto hlediska nutno organizaci Junáků uznat za tajnou ve smyslu § 17 zák. na ochr. rep., neboť stačí k tomu, že před úřady republiky utajila a jejich ingerenci vymkla znaky svého složení vojenské povahy, i prostředky, s nimiž k dosažení protiústavního cíle strany zřejmě počítala (srov. r. č. 3917 a čtná jiná sb. n. s.). Tím jsou právní složky přečinu podle § 17 zák. na ochr. rep., pokud jde o organizaci samu, dovoděny. Netřeba, aby bylo dokázáno, že členové Junáků sami něco podnikli, co by bylo lze nazvat podvrácením demokraticko-republikánské formy státu, jak mylně uvádí napadený rozsudek; stačí, dokáže-li se o jednotlivcích, že znajíce účel takového sdružení, k němu přistoupili. To jest již zjištění skutkové, při němž by nejvyšší soud byl vázán závěry soudu první stolice.

V tomto směru je pak rozsudku první stolice výtýkána zřejmě vada neúplnosti, když nalézací soud též uvedl jako důvod osvobození, že nelze zjistit, kdo z obžalovaných v skutku byl příslušníkem Junáků; zmateční stížnost poukazuje tu právem na to, že prvých 17 obžalovaných byli vynikajícími funkcionáři strany, u dalších pak poukazuje na nalezené seznamy členů, k nimž bude soudu první stolice v novém řízení bedlivěji přihlídnouti. Po správném zjištění členství jednotlivých obžalovaných bude se pak soudu první stolice na správném objektivním právním podkladě, jak jest tímto rozsudkem stanoven, obírat u zjištěných členů

otázkou jejich znalosti vytčeného účele organizace Junáků a jak rozsudek první stolice sám naznačuje, otázkou promlčení. Pro nedostatek skutkových zjištění v těchto směrech byl rozsudek nalézacího soudu zrušen a věc vrácena témuž soudu k novému projednání a rozhodnutí v mezích tímto rozsudkem vytčených.

Čís. 5164.

Družka obžalovaného není zproštěna povinnosti vydati svědectví ve smyslu § 152 čis. 1 tr. ř.; není povinna sdíleti domácnost se svým druhem, jenž proto nemá práva, vyvíňujícího s hlediska § 1 zák. o útisku, zabrániti jejímu odchodu (odvezení).

Pojem zbraně ve smyslu § 2 odst. 2 zák. proti útisku.

(Rozh. ze dne 18. prosince 1934, Zm II 240/33.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl po ústním líčení zmatečnii stížnost obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Opavě ze dne 15. března 1933, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem útisku podle §§ 1 a 2 odst. 2 zákona ze dne 12. srpna 1921, čis. 309 sb. z. a n.

Důvody:

Stěžovatel napadá rozsudek prvního soudu z důvodu zmatečnosti podle čis. 3, 5, 9 a), 10 § 281 tr. ř.

První ze zmíněných zmatečků vidí stěžovatel ve skutečnosti, že svědkyně Marie D-ová nebyla poučena o právu vzdáti se svědectví a výslovně se tohoto práva nezřekla, ač je družkou života obžalovaného, tedy v takovém poměru k obžalovanému, jaký má na mysli § 152 čis. 1 tr. ř. Námitce této nelze přisvědčiti. Trestní řád v § 150 stanoví všeobecnou povinnost pro každého vyhověti obsílce k výslechu za svědka a před soudem svědectví vydati. Tento předpis je tedy pravidlem všeobecným, kdežto ustanovení §§ 151, 152 a 153 tr. ř. jsou jen výjimkami z něho. Z tohoto poměru těchto předpisů plyne, že ustanovení §§ 151, 152 a 153 tr. ř. nelze obdobně rozšiřovati, a to ani ve prospěch obžalovaného na případy v nich výslovně neuvedené. Když tedy § 152 čis. 1 tr. ř. zprošřuje povinnosti vydati svědectví jen manžela a manželku (ostatní v něm vypočtené příbuzenské poměry tu v úvahu nepřicházejí) a nezmiňuje se o poměrech manželství obdobných jako § 39 čis. 4 zákona na ochranu republiky, nelze právo vzdáti se svědectví přiznati též snoubencům, nebo dokonce druhům nebo družkám života. Nepřislušelo tedy svědkyni Marii D-ové právo vzdáti se ve smyslu § 152 čis. 1 tr. ř. svědectví. Kromě toho netvrdí stěžovatel, že vytýkaná vada působila na rozhodnutí prvního soudu způsobem jemu nepříznivým a ze spisů nic takového není patrné. Naopak, z výpovědi svědkyně Marie D-ové je zřejmá její snaha obža-